

INTERVJU

Feri Lainšček

Sem regratova lučka

Sem regratova lučka

Oblačna jesenska sobota je bila in v Lacki romi so ciganski otroci oponašali krike tujcev: "Kamera! Teče!" Feri, v vlogi lektorja, je neprespano noč skril za temnimi očali. Vprašanja je najprej zastavljajl on: kakšni so komentarji, kaj se govori v Ljubljani zdaj, ko je dobil Slejkovo nagrado? Ni bila prva in mislim, da tudi zadnja ne. Ko se je v Lacki romi začelo temniti in so filmarji sklenili, da bodo posneli samo še porod, se je Feri odločil: "Kaj ko bi midva šla in opravila ta intervju?"

Franc Lainšček (od *Raze* naprej se podpisuje samo kot Feri) se je rodil 5. 10. 1959 v Dolencih na Goričkem. Gimnazijo je končal v Murski Soboti, v Ljubljano je skočil na študij novinarstva, potem pa se je vrnil v Mursko Soboto, kjer ima družino (ženo, majhnega sina in veliko hčerko) in Podjetje za promocijo kulture (skupaj s še enim Francem, zato se podjetje imenuje "Franc-Franc"). Piše poezijo (štiri zbirke), drame (tri), radijske igre (osem), knjige za otroke (šest), kratko prozo (dve fragmentarni "noveli" sta izšli v knjigi *Za svetlimi obzorji*, ki jo je izdal skupaj z Milanom Vincentičem, vendar to ni njegova najljubša zvrst) in seveda romane: *Peronarji* (1982), *Raza* (1986), *Razpočnica* (1987), *Ajša Najša* (1989), *Grinta* (1991), *Namesto koga roža cveti* (1991) in *Astralni niz* (1993) so že izšli, decembra letos se jim bo pridružil še roman *Ki jo je megla prinesla* (odlomek je bil objavljen v *Literaturi* št. 22).

Literatura: *Doslej si poleg vsega ostalega napisal osem romanov, to je za pisatelja tvoje starosti zavidljivo število in nekaj izjemnega v slovenskem prostoru. Je tvoja ustvarjalnost posledica tega, da laže najdeš zgodbo kot tvoji generacijski sopotniki?*

Lainšček: Težko bi kaj rekel, ker malo berem te, ki nekako sočasno vstopajo v literarni prostor. Moje poznavanje slovenskega romana se konča pri Jančarju. Njegova romana *Galjot* in *Severni sij* sta po mojem celoviti in vznemirljivi deli, potem pa ne vem...

Literatura: *Ali se imaš za pripadnika t.i. generacije, rojene okrog leta 60?*

Lainšček: Že ves čas hodim neko svojo pot. Ne bi rekel, da me je krog okoli revije *Literatura* tako zlahka sprejel. Če pa me je zdaj že sprejel, me zagotovo ni promoviral, kot je to počel z nekaterimi avtorji, tudi takimi, ki so zdaj literarno že mrtvi.

Literatura: *Misliš, da je problem v prostorski oddaljenosti ali v čem drugem?*

Lainšček: Moja prva pesniška zbirka je izšla pred *Pesniškim almanahom mladih*, zato me uredniki vanj niso uvrstili. Tako sem zgrešil knjigo, po kateri se je potem sodilo. Poleg tega: moj prvi roman je izšel v času, ko je moja generacija tripala na kratki zgodbi in moji romani večini niso šli v koncept. Čas je pokazal drugače. Vsekakor pripadam tej generaciji. Zdaj so se navsezadnje razmerja vsaj toliko uredila, da si prišla po intervju za *Literaturo*. Kaj naj ti rečem, razen morda, da prihaja ta intervju zame čudno prepozno.

Literatura: *Zanima me tvoj pogled na lasten razvoj, se ti zdi, da gre za vračanje k tradiciji, ki ti ga včasih pripisujejo?*

Lainšček: Nikoli se nisem odrekel iskanjem. Moja dela so navsezadnje nadvse raznorodna. Tudi ta nit, kako se je v mojih romanih polagoma uveljavila zgodba, je zagotovo razpoznavna. Čeprav bi to raje imenoval iskanje t.i. velike metafore.

Literatura: Bi se dalo govoriti celo o neki veliki temi, ki ji slediš iz knjige v knjigo?

Lainšček: Seveda. Sploh če dodam še zadnji roman, ki bo izšel zdaj pri Prešernovi družbi.

Literatura: Si navezan na svoja dela?

Lainšček: Na nekatera sem, na druga pa ne. Enim tekstom rečem klada, to pomeni, da so iz tistega, iz česar klešem, drugi pa so pač iver, torej tisto, kar popravim mimogrede.

Literatura: Kako bi opisal svojo veliko temo? Je to iskanje smisla?

Lainšček: Po mojem gre za iskanje identitete. Za osmislitev posameznika znotraj skupnosti. Za možnost odrešitve, preživetja, skratka, za možnost ostati nepoškodovan. To iskanje harmonije človeka s svetom me skoraj praviloma pripelje do odnosa moški-ženska.

Literatura: Bistveno in za tvojo literaturo značilno se mi zdi vprašanje, ali lahko človek izpolni svoj smisel s pomočjo drugega človeka?

Lainšček: Mislim celo, da ga lahko samo s pomočjo drugega človeka.

Literatura: Kaj je zate ljubezen? Metafizična izpolnitev človeka?

Lainšček: Seveda. Predvsem to.

Literatura: Če pomislim na tvoje romane, bi rekla, da je taka ljubezen ideal, ki se praviloma ne uresniči. V kolikšni meri pa je z ljubeznijo povezano žrtvovanje?

Lainšček: Zagotovo je. A ne v nekem krščanskem smislu. To povezavo vidim predvsem v dejstvu, da ob resnični ljubezni žrtvovanje ni več žrtvovanje, temveč dajanje.

Literatura: Ob nekaterih tvojih romanih imam občutek, da si zelo blizu literaturi absurda. Peronarji se končajo s stavkom: "Tujec, po tej poti vendar ne prideš nikamor". V Razi je veliko gnusa nad življenjem, nad čudnimi eksistencialnimi stanji, ki jih človek ne more obvladati. Najbrž ne gre za naključje?

Lainšček: Beckett, Sartre, Ionesco so dramatik, ki sem jih imel zelo rad. Potem je tu zagotovo še Grum. Velikokrat mi kdo reče, da je v mojih romanih neko Grumovo vzdušje. Jaz pa rečem, da tega ne počnem zavestno, temveč da je pač tak odtis moje duše.

Literatura: Je eksistencializem stvar literature, ki jo pišeš, ali tudi tebe osebno?

Lainšček: Gotovo gre bolj za zasebno zadevo. Peronarji, Raza, Razpočnica, na neki način tudi Namesto koga roža cveti, so teksti, ko je pisanje lahko tudi terapija. Mogoče me zato ta generacija ni sprejela.

Literatura: Zaradi osebnega pristopa, avtobiografskosti?

Lainšček: Ja. In ker sem prek literature ves čas razreševal tudi neke osebne probleme. Skušal sem prek literature nekaj dojeti, razumeti, spoznati. S tem sem bil pač v navzkrižju z vsem, kar se je dogajalo znotraj generacije. Avtentičnost, primarnost – to je postmodernizem zavračal. Zdaj, ko sem se z lastno izkušnjo nekako premaknil v polje igre z literaturo, se mi zdi, pa se generacija obrača ravno k tistim vrednotam. Zanimiva disharmonija, a ne?

Literatura: *Kako gledaš na iskanje ljubezenskega romana?*

Lainšček: Poslušaj, jaz vem vsaj to, da sem v romanu *Namesto koga roža cveti* povedal sijajno ljubezensko zgodbo. Ampak mnogi je niso odkrili, ker jo iščejo v neki čisti, se pravi žanrski obliki. Tudi v že omenjenem romanu, ki je pred izidom, spet gradim na veliki ljubezenski zgodbi, ki pa je namenoma še bolj pomaknjena v ozadje. Ljubezenske zgodbe v neki žanrski poenostavitvi pač ne vidim. Ker: to je, kot sva že rekla, kompleksna tema, ki jo obravnavam v vseh svojih romanih.

Literatura: *Ti se torej bolj zavzemaš za spoj različnih žanrov in ne za vztrajanje pri enem samem?*

Lainšček: Predvsem težko pristanem na žanrski obrazec, ki mi ne dovoljuje, da bi bil ustvarjalec. Obrt pač obvladam. *Astralni niz* to na neki način potrjuje. A to ni tekst, ki bi me zadovoljil.

Literatura: *To se sliši nekako podcenjujoče do žanra.*

Lainšček: Lahko da se sliši tudi tako, a nisem imel tega v mislih. Sicer *Astralnega niza* navsezadnje ne bi napisal.

Literatura: *Iskanje identitete je, praviš, rdeča nit tvojega pisanja. Kako je s tem v romanu Ki jo je megla prinesla?*

Lainšček: Poslušaj – v tem romanu prihaja župnik v vas z nekim poslanstvom, a ga pomotoma oziroma v neki čudni zaroti podkujejo. V vas pride s podkvijo na nogi in vsi mislijo, da je v resnici hudič. Navsezadnje še sam podvomi...

Literatura: *Je tu prisoten tudi humor ali ironija?*

Lainšček: Zame je to nadvse zavezujoč tekst, ker se ukvarja tudi z mojim odnosom do Božjega. Obenem je kritika cerkve kot institucije in moj ogorčeni komentar ob zlomu evropskega humanizma. Evropa je pohodila vsa svoja moralna in etična načela, ker je ob vprašanju Bosne povsem pokazala rebra. Kar zadeva roman – ta je pač spet metafora...

Literatura: *Nekje praviš, da "človeku piše usodo človek". To najbrž pomeni, da usode ne povezuješ z nekimi višjimi silami?*

Lainšček: Sem nadvse vraževeren – če je to lahko odgovor. A znotraj moje literature usodnost ni tisto, kar sproža dejanje. Oziroma je lahko samo v tolikšni meri, kolikor uvajam elemente tragičnega. V romanu *Namesto koga roža cveti* sem ves čas iskal momente tragičnega in temu podredil vso strukturo zgodbe. Mimogrede: mislim namreč, da je tragedija še zmeraj možna. Da je bila možna nihilistična tragedija in da je možna tudi krščanska tragedija.

Literatura: *Bog v tvojih romanih praviloma ne igra kakšne vidne vloge. V Razi nekajkrat omeniš "murskega boga". Kdo je ta bog?*

Lainšček: To je povezano z mojim doživljanjem Prekmurja, ki ga doživljam kot nekakšno maternico. Poganski murski bog mi nadomešča grške in vse druge bogove. S pripombo, da sem v zadnjem romanu vendarle nekako zaslutil krščanskega Boga.

Literatura: *Krščanskega Boga v smislu ljubezni in odpuščenja?*

Lainšček: Krščanskega Boga v smislu Kristusa Odrešenika.

S snemanja filma po romanu Namesto koga roža cveti, oktober 1993

Literatura: *Omenil si že, da so tvoji romani metafore. Cigani v Namesto koga roža cveti so na primer metafora za ljudi, ki iščejo neki višji smisel, ki skušajo preseči same sebe. Zakaj si izbral ravno Cigane, kako si prišel do Ciganov kot metafore?*

Lainšček: Mislim, da je cigansko vprašanje ta hip nadvse aktualno in tudi zgovorno. V eri nacionalizmov in etičnih delitev so Cigani, ki vse to preraščajo in presegajo. So vzorec in veliko bolj odrešujoča zadeva kot recimo združena Evropa. Mislim, da bo film, ki ga delamo, to do konca aktualiziral – če bo seveda šel prek slovenskih meja. Pa tudi za slovenski nacionalizem mojega časa bo to prav dobro zdravilo.

Literatura: *Se ti zdi, da je bila vzpostavitev lastne države dovolj, da smo Slovenci razvili zavest o tem, kdo smo, in da se lahko zdaj ali ob tem ukvarjamo s problemom manjšin?*

Lainšček: Absolutno. Dobro, govoriti o Slovencih nasploh... ampak zdaj prihajajo generacije, ki bi jih to moralo zanimati. Samozavest naroda bi se morala kazati drugače kot pa v nestrpnosti do drugih.

Literatura: *Se v tvojem okolju pojavlja nestrpnost do Ciganov?*

Lainšček: Seveda. Zaznaváš jo na vsakem koraku. Dejstvo je, da so mnogi skušali spodbijati film v slovenskem nacionalnem proračunu s tem, da Slovenija zdaj potrebuje

film o Slovencih, ne pa o Ciganih, da ne morejo Cigani predstavljati slovenske države navzven. Tudi ob snemanju filma tu, v Prekmurju, se pojavljajo tenzije, češ zakaj se ne snema film o Prekmurcih. Nestrpnost je latentna in v veliki meri so Cigani tisti, ki jo presegajo, ne pa okolica. Moj roman, pa tudi film, v zasnovi nosi dilemo, ali naj Cigan prisega na svojo prvinskost, tradicijo ali naj se vključuje, prilagaja okolju. Vpeljal sem dva junaka, prvi hoče ostati Cigan, drugi se hoče spremeniti. Izkaže se, da v svetu, kakršen je, nimata možnosti. Okolica prvemu ne dovoli, da bi ostal tak, kot je, drugemu pa ne dovoli, da bi se vključil. To je tragika teh dveh junakov, ki pa ne priča samo o tragiki Ciganov, ampak tudi o neki tragediji neposrednega okolja: Prekmurja, Slovenije ali pa Evrope. Isti primer je s Turki v Nemčiji.

Literatura: *Kaj pa s Slovenci v Evropi?*

Lainšček: Seveda, povsem isto doživljamo Slovenci. Spet sta dve varianti: ali ostanemo to, kar smo, ali hočemo biti nekaj drugega. Ta hip smo kot mejna pokrajina pred balkanskim kotlom v zelo težavni situaciji, ko ne moremo izpeljati ne prvega ne drugega. Če se bomo zarotili proti Evropi, nas bodo potisnili v balkanski kotel, če se bomo hoteli uživati, pa nas bodo enostavno posrkali.

Literatura: *Pozitivne rešitve ne vidiš?*

Lainšček: Pozitivna rešitev je verjetno v balansiranju med tema dvema skrajnostma.

Literatura: *V Namesto koga roža cveti je glavni junak poleg tega, da je Cigan, tudi muzikant. Zdi se mi, da gre za obnavljanje mita o ljudskem godcu, o duši, ki jo okolica zavrača. Te motiv umetnika, ki ga v prejšnjih romanih pooseblja slikar, posebej zanima iz preprostega razloga, ker si tudi ti umetnik?*

Lainšček: Verjetno. Odkar se jaz ukvarjam z umetnostjo, je bilo zmeraj težko biti umetnik. Na vseh področjih zadevaš ob neke čeri. Recimo v Prekmurju, ki je izrazito materialistično, čeprav se tebi, ki živiš s stereotipom o deželi "dobrih ljudi", morda ne zdi tako, kot umetnik nujno naletevaš na neko nerazumevanje. Tudi v Sloveniji je tako: pred osamosvojitvijo je bilo težko biti umetnik, ker je bilo to urejeno na socrealistični način in je država potrjevala tvoj status. Po osamosvojitvi je to zanihalo v čisto drugo skrajnost in država se vse manj obnaša tako, kot da rabi umetnike oziroma neke duhovne vrednote.

Literatura: *V čem je pravzaprav drugačnost umetnikov? Je to senzibilnost, drugačno odzivanje na probleme v času in prostoru?*

Lainšček: Vse to, predvsem pa je verjetno problematična iskrenost, ki je razumljena kot predrznost, da ob nepravem času govoriš resnico.

Literatura: *Ti si rojen v Prekmurju in po študiju si se sem tudi vrnil. Prej si omenil, da je Prekmurje postalo zelo materialistično.*

Lainšček: Paradoks je v tem, da kot Prekmurec podoba o svoji pokrajini dobivaš iz širšega okolja Slovenije. Jaz sem se začel zelo hitro spraševati, od kod stereotip o Prekmurcih. Realnost je čisto drugačna. Če zelo poenostavim, je tako: če revež zelo na hitro obogati, postane škrt. In po mojem se je to zgodilo. Vsi ti "revni ljudje" iz

časov Miška Kranjca so se oprijeli materialnih vrednot.

Literatura: *Ali to pomeni, da magičnega Prekmurja ni več? Da obstaja samo v pesmi, v zgodbi, v mitu?*

Lainšček: Jaz mislim, da smo mi vsi tu udeleženi v neki utopiji. Naši dedi še živijo... Prekmurje je nekaj posebnega geografsko, jezikovno, tu so drugačni tudi sentimenti. Ampak tega ne bi reduciriral samo na Prekmurje, to je neka panonska melanholija, moj kolega je rekel "stepska melanholija". V tem je ta ambient drugačen od nekega alpskega. Zelo veliko povezavo vidim z Istro, ne znam pa razložiti, zakaj je tako. S Tomšičevo literaturo imam ogromen stik, tudi midva osebno sva se takoj razumela. Nisem pa sposoben neke racionalne analize, da bi vedel, kaj to v bistvu je.

Literatura: *Kaj pa pisatelji t.i. magičnega realizma, so ti blizu tudi oni?*

Lainšček: Marquez je gotovo vplival name. V tistem času, ko je na večji del moje generacije vplival Borges, je name vplival Marquez. Razlikovalo se je med tem, kar jaz imenujem kabinetna literatura in ki je nastajala znotraj moje generacije in med magičnim realizmom, ki se je tu uveljavil pri Tomšiču, ki živi v Istri, pri Žabotu, ki je iz Prekije, in pri meni, ki živim v Prekmurju. Verjetno je to vpliv neposrednega okolja, ki je nekako podobno.

Literatura: *Po drugi strani in v enaki meri kot o Prekmurju pišeš tudi o urbanem okolju. Peronariji, Grinta, Ajša Najša in Astralni niz se dogajajo v mestu, zadnji celo nekje v tujini.*

Lainšček: V Astralnem nizu je bilo to nujno. Ta zgodba v slovenskem prostoru ne bi mogla funkcionirati iz zelo banalnega razloga, ker vsak bralec ve, da v Sloveniji, recimo Ljubljani, nikoli ni bilo trupel. Zgodba je zastavljena tako, da gre za sedem trupel, ki jih država, oblasti skrijejo in hočejo, prikriti kaj se dogaja. To je lahko avtentično samo nekje drugje... Glede urbanega okolja nasploh: verjetno gre za poskus, da bi svojo literaturo umestil v neko drugo okolje, ki ga seveda veliko manj poznam. Če tako gledam, so ti teksti praviloma spodletevali.

Literatura: *Se ti zdi, da je potrebna neposredna izkušnja življenja v mestu, da lahko pišeš o tem?*

Lainšček: Na neki način se mi to potrjuje. Meni potoček s svojim ambientom iz otroštva pomeni isto kot komu betonske stopnice in podhod. Jaz sem se skušal odtrgati od lokalnih sentimentov, vendar mi bolj ali manj ni uspevalo, za zdaj vsaj.

Literatura: *Pred časom mi je nekdo rekel, da bi ministrstvo za kulturo moralo plačevati slovenskim pisateljem potovanja v tujino, da bi tam kaj doživeli in o tem pisali. Se ti zdi taka izkušnja potrebna za literaturo v nekem svetovnem merilu?*

Lainšček: Ne, ker v eni vasi na Goričkem se zgodi cel svet. Marquezu ni bila potrebna neka velika izkušnja, v njegovem Acondu se je zgodilo vse in ta Acondo je lahko metafora za karkoli. Verjetno je to zgrešena pot. Laže bi prenesel, če bi nekdo rekel, da je treba slovenskim pisateljem odpreti knjižnice, datoteke, neke vire informacij. Razumel bi, da je treba slovenske pisatelje izobraziti in kultivirati, da bodo bolje pisali. To, da bodo potovali, je samo drobec v tem, samo eden od načinov. O

tem sem se veliko pogovarjal s prijateljem, ki je kozmopolit, celo vabi me s sabo na potovanja. Jaz se zelo težko premaknem, ker se mi ta hip to zdi izguba časa, pa tudi naporno je. Če bi razpisali natečaj za pistelje, ki želijo potovati, se jaz gotovo ne bi prijavil. Ne vem, kaj bi imel od tega, če bi doživel recimo New York. Ker vsaj do te mere, kot ga lahko doživim med štirinajstdnevnim izletom, sem ga gotovo doživel prek literature, televizije, prek drugih medijev. Svet ni več neznanka. Je velika vas. Bi se pa prijavil, če bi organizirali izlet v vesolje, v sosednje galaksije. To mi manjka in to naj razpišejo.

Literatura: *Na mednarodnem literarnem trgu cenijo zgodbe o pripadnikih raznih manjšin, o življenju lokalnih skupnosti. Se ti zdi, da bi lahko uspel s prevodom kakega svojega romana?*

Lainšček: Jaz mislim, da imam doslej samo en tekst, ki je lahko suveren, in to je *Raza*. Osebnost bi s tem počakal. Če bi mi uspelo narediti niz romanov, ki bi bil celovit, če bi lahko napisal vsaj pet, šest romanov, ki bi jih dal ob bok *Razi*, bi verjel v možnost, da moja literatura lahko funkcioniра kje zunaj. *Namesto koga roža cveti* bo izšel v nemškem prevodu in verjetno bo Slejko prevedel *Astralni niz*, ampak to so osamljeni poskusi, ki ne morejo narediti nekih rezultatov. To me ne matra. Prevede se, O.K., ampak mislim, da se nujno izgubi. Mislim, da lahko uspe samo opus, ki je dovolj velik in literarno močan, ki nosi neko sporočilnost. Ampak jaz tudi med slovenskimi pisatelji ta hip ne vidim nikogar s takim opusom. Zdaj seveda ne navijam za to, da bi nehali prevajati, ampak osebno še ne investiram v to. Tudi če se bo to kdaj zgodilo, mislim, da mi država pri tem ne bo pomagala. Mi še nikoli ni. Več kot država ti lahko pomaga en agent. Ne zanimajo me prevodi posameznih zgodbic ali pesmic, kar počnejo recimo pri Društvu pisateljev. Dejansko imam še premalo napisanega, da bi lahko bil v svetu suveren.

Literatura: *Imaš v načrtu kakšen velik projekt?*

Lainšček: Ja ne, saj ta roman, ki izide zdaj, si že upam postaviti ob *Razo*. In to se mi zdi za deset let dela kar zadosti.

Literatura: *Te mika, da bi ustvaril cikel romanov, nekakšno epopejo, morda sago?*

Lainšček: To sem snoval v *Namesto koga roža cveti*, to naj bi bila velika saga o Ciganih, ki pa preprosto ni vzdržala, zadevo sem zastavil preveč lirčno.

Literatura: *Izdal si tudi kar nekaj zbirk poezije. Jo še pišeš?*

Lainšček: Poezijo sem zmeraj pisal za svojo dušo ali za prijatelje. Najbolj sem vesel, ko mi uspe napisati kako pesem. Ne morem sesti in reči, zdaj bom pa eno pesem napisal, kot to dela večina slovenskih pesnikov. Ogromno je pesniških zbirk, ogromno je poezije, zelo malo pa je pesmi – takih, ki bi zaživele. Jaz napišem pet, šest pesmi na leto in to hranim zase, v svoje veselje, ker so zelo zavezujoče, nosijo neki naboj, sporočilo.

Literatura: *Kako pa je s tvojo dramatiko?*

Lainšček: To sem zelo resno zastavil in dramo sem zmeraj imel za kraljico. Ob študiju dramatike sem se učil pisati. Prisegal sem na grško zgradbo drame. V Celju so

mi zelo zgodaj uprizorili *Samorastneže*, potem pa se je slovensko gledališče razvijalo drugam, kot bi jaz želel, v spektakel, v vizualno gledališče. Začutil sem, da pri tem nočem sodelovati, tako da je šla moja dramatika navzdol. Lahko rečem, da čakam primeren trenutek, to pa seveda ni stvar nekaj let.

Literatura: *Z dramo je verjetno drugače kot z romanom, teže jo je pisati za predal.*

Lainšček: Drame zelo težko pišeš za predal. Kot dramatik se ne moreš razvijati, če tvoje drame niso uprizorjene. Meni se je skoraj praviloma dogajalo, da so bile predstave, narejene po mojih dramah, neuspešne in so šle hitro z repertoarja. To me je kar nekako zablokiralo. Vidim pa, da tudi vse druge slovenske avtorje. Saj ta hip ni nekega živega dramatika, ki bi se ga uprizarjalo. Zadnji je bil verjetno Jančarjev opus, ki mi je bil zanimiv in blizu. Po tistem pa so nastajali bolj klavrni poskusi.

Literatura: *Je mogoče še kdo, poleg že imenovanih, vplival na tvojo literaturo?*

Lainšček: Gotovo je vplival name Hieng.

Literatura: *Kaj pa v svetovnem merilu?*

Lainšček: Skoraj da ne. Hieng pa kot dramatik in kot prozaist. Mislim, da je Hieng sploh premalo cenjen kot pisatelj, da mu je storjena krivica. Ima dokaj velik opus, ki pa ga nihče ne zna promovirati. Tudi njegov zadnji roman je šel nekako mimo. Škoda.

Literatura: *Se ti zdi, da na uveljavitev nekega avtorja vpliva literarna kritika, je ta kot institucija potrebna?*

Lainšček: Seveda se mi zdi potrebna. Slovenska literarna scena je mrtva in po drugi strani ekscesna, zato ker je v tem polju malokaj tehtnega, strokovnega, argumentiranega. Na eni strani je čisto akademski pristop, ki je zaprt v neke ozke kroge, na drugi strani pa neka populistična kritika. Recimo ta banalnost, do katere je prišlo v Mladini, ko skušajo literaturo ocenjevati ljudje, ki nimajo pojma. Če bi se pojavila neka kritiška imena, ki bi zgradila neki lastni vrednostni sistem, bi oživel tudi ta literarni prostor. Zdaj je vse tako anemično. Manjka nekih strastnih kritikov, kot je bil svojčas Taras Kermauner. Literarna kritika je ta hip zelo anemična in to slabo vpliva tudi na literaturo, ni nekih isker, ki bi preskakovale, nekih strasti. Tudi ni kritike, ki bi se dogajala v javnosti, vse je v rokavicah, brez zamere. Po drugi strani pa stopajo med kritiška imena ljudje, ki nimajo radi literature. Kritike pišejo samo za promocijo samega sebe, kot je svojčas delal Marko Crnković, zdaj se, hvala Bogu, ne ukvarja več z literaturo, ali pa Luka Novak, ki je bil njegov oproda.

Literatura: *Kakšno je tvoje mnenje o visokih nakladah? Je potencialnih trideset tisoč bralcev zavezujoče število?*

Lainšček: Ko pišem (razen *Astralnega niza*), ne razmišljam o bralcih in ne pišem za velike naklade. S promocijo svoje knjige se začnem ukvarjati šele, ko je knjiga napisana, ko vidim, kaj sem napisal. Velike naklade na neki način seveda zavezujejo, ampak še zmeraj sem jaz tisti, ki odločam. Mislim, da znam presoditi, kateri tekst je populističen in kateri ni. Nič manj ne bom spoštoval svojega teksta, za katerega bom vedel, da je naklada tisoč čisto dovolj. To ne diktira mojega načina pisanja. Bolj g v za to, da se ukvarjam s plasmajem svojega teksta, drugače kot nekateri moji kolegi.

ki se do svojega teksta obnašajo, kot da ni njihov. Jaz sem ves čas po malem skrbel za promocijo svoje literature in tudi za promocijo samega sebe. Žal je prostor premajhen, da bi si lahko omislil kakega agenta ali večjo ekipo, ampak to bom gotovo storil, če bom kdaj imel možnost, da bi šel osvajat neka večja jezikovna področja. Proces pisanja in proces promocije sta zame dve ločeni stvari.

Literatura: *Astralni niz je žanrsko nenavaden tekst. Si za zaplet zavestno izbral nekaj tako modnega, "newagevsko" aktualnega, kot so as. ali?*

Lainšček: To sem izbral zavestno, ja, ker je šlo za žanrski tekst, ki je bil pisan z mislijo na trideset tisoč naklade in če bi ga pisal v času, ko je Slejko že razpisal nagrado, bi bil pisan tudi z mislijo na nagrado. *Astralni niz* razumem kot poskus v eno drugo smer, ki se je srečno iztekel.

Literatura: *Verjameš v horoskope?*

Lainšček: Verjamem, seveda ne v take, kot se pojavljajo v časopisih. Žal mi je, da tega ne počnejo bolj poglobljeno, bolj sofisticirano. *Astralnega niza* mi ni bilo težko napisati, ker se s to literaturo ukvarjam, odkar sem začel brati. To sem kar požiral, – zato sem neko orodje, poznavanje situacij imel v rokah. Nekaj so tudi lastne izkušnje, ampak o tem raje ne bi govoril.

Literatura: *Pišeš o ljudeh, ki iščejo identiteto. Si ti svojo našel?*

Lainšček: Sem regratova lučka.

Spraševala je Darja Pavlič